

Jordbruksutskottets betänkande

1980/81:1

om försöksdjursverksamheten

Motioner

I motionen 1979/80:246 av Birgitta Hambræus (c) yrkas att riksdagen anhåller att regeringen ålägger de etiska nämnderna för djurförsök att regelbundet publicera namnen på de forskare som ansvarar för plågsamma djurförsök och uppger om varför försöken bedömts som nödvändiga.

I motionen 1979/80:550 av Anders Gernandt (c) yrkas att riksdagen som ett viktigt led i strävandena att ersätta plågsamma djurförsök beslutar anhålla att regeringen inrättar en informations- och dokumentationscentral för alternativa metoder.

I motionen 1979/80:552 av Anders Gernandt och Kerstin Göthberg (båda c) yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller om åtgärder för att skyndsamt och i avsevärd omfattning begränsa användningen av djurförsök i undervisningssyfte.

I motionen 1979/80:942 av Märten Werner och Rolf Clarkson (båda m) yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller om sådan ändring av föreskrifterna för de "djurförsöksetiska nämnderna" att riksdagens beslut vad gäller lekmanrepresentanterna kommer till klart uttryck.

I motionen 1979/80:1378 av Anders Gernandt (c) yrkas 1. att riksdagen anhåller hos regeringen att åtgärder vidtas i syfte att i Sverige förbjuda testning på djur av kosmetika, toalettprodukter och vad som i övrigt tydligt kan karakteriseras som kemiska lyxprodukter. 2. att riksdagen begär att regeringen skall överväga möjligheterna att föreskriva obligatorisk uppgift på förpackning till ovannämnda varuslag – svenska resp. importerade – om huruvida de är testade på djur eller ej.

Inkomna skrivelser

Till utskottet har inkommit ett antal skrivelser från allmänheten och från vissa djurskyddsorganisationer som i huvudsak innehåller tillstyrkanden av de aktuella motionerna.

Utskottet

Utskottet behandlar i detta betänkande ett antal motioner rörande försöksdjursverksamheten.

I motionerna 246 och 550 föreslås olika åtgärder för att motverka plågsamma djurförsök framför allt inom forskningen och för att främja användandet av alternativa metoder till sådana försök. Enligt motionen 246 måste ansvaret för att djur utsätts för plågor bli personligt. Detta skulle kunna åstadkommas genom att regeringen ålägger de etiska nämnderna för djurförsök att publicera namnen på de forskare som ansvarar för experimenten och uppgifter om varför försöken bedömts nödvändiga. I motionen 550 understryks behovet av lättillgänglig information om alternativa metoder. Motionären föreslår därför att en informations- och dokumentationscentral för alternativa metoder inrättas.

Motionen 552 tar upp användningen av djurförsök i undervisningssyfte. Enligt motionärerna har sådana försök gett upphov till protester från de studerande inom bl. a. den biologiska och medicinska undervisningen. Det framhålls att bedömningen om djurförsök skall få genomföras eller ej måste gälla inte bara inom forskningsverksamheten utan också i samband med utbildning i medicinska och biologiska ämnen på alla utbildningsnivåer. Motionen utmynnar i en hemställan om åtgärder för att avsevärt begränsa användningen av djurförsök i undervisningssyfte.

De etiska nämnderna för djurförsök behandlas i motionen 942. Motionärerna påpekar att dessa nämnder enligt förarbetena till 1978 års riksdagsbeslut rörande försöksdjursverksamheten skulle innehålla representanter för forskare, försöksdjurspersonal och lekmän. Bland lekmännen skulle ingå företrädare för djurskyddsorganisationerna i viss proportion. Enligt motionärerna har dock de etiska nämnderna eller vissa av dem i praktiken fått en sammansättning som inte tillgodoser kraven på inflytande från djurskyddsintressets sida. Motionärerna hemställer med hänvisning härtill att föreskrifterna för nämnderna ändras så att "riksdagens beslut vad gäller lekmanrepresentanterna kommer till klart uttryck".

Enligt motionen 1378 saluförs i Sverige en mängd kosmetika, toalettartiklar och liknande kemiska preparat som testats på försöksdjur vid framställningen. Det kan röra sig om tvångsmatning, hudirritationstester m. m. Det är enligt motionären oacceptabelt att djur skall utsättas för - ofta plågsamma - djurförsök för att människors behov av lyxprodukter skall tillgodoses. Motionären hemställer om åtgärder för att i Sverige förbjuda djurförsök av ifrågavarande slag. Vidare bör, föreslår motionären, övervägas att föreskriva obligatorisk uppgift på förpackningen till kosmetiska preparat m. m. om dessa testats på djur eller ej.

Utskottet vill erinra om att riksdagen så sent som i november 1978 antog vissa förslag till ändringar i djurskyddslagen (1944:219) och i samband därmed beslutade om allmänna riktlinjer för försöksdjursverksamheten. Beslutet syftade till en begränsning och ökad kontroll av djurförsöken. I enlighet med riksdagens beslut har en etisk nämnd för djurförsök inrättats i varje högskoleregion. Vidare har en central nämnd för försöksdjursfrågor

inrättats med uppgift att vara ett samordnande och rådgivande organ inom försöksdjursverksamheten. Nämnden skall särskilt verka för en minskad användning av försöksdjur, bl. a. genom att främja utvecklingen av alternativa och kompletterande metoder.

Av det nyss sagda framgår att huvuddelen av motionsyrkandena gäller frågor som närmast hör till centrala försöksdjursnämndens verksamhetsområde. Enligt vad utskottet erfarit har nämnden ägnat särskild uppmärksamhet åt bl. a. alternativa metoder och användningen av försöksdjur inom undervisningen, dvs. frågor som berörs i motionerna 550 och 552. Särskilda arbetsgrupper har tillsatts av nämnden för att behandla dessa frågor. De nyssnämnda motionerna synes med hänsyn härtill inte påkalla något initiativ från riksdagens sida.

Utskottet kan för sin del inte finna några skäl som talar för ett publiceringsförfarande av det slag som avses i motionen 246. Ett sådant förfarande torde inte gagna en fortsatt saklig debatt om möjligheterna till en begränsning av djurförsöken och ökad användning av alternativa metoder. Motionen avstyrks.

I anslutning till motionen 942 vill utskottet erinra om att det enligt 1978 års riksdagsbeslut överlämnades åt regeringen att besluta om de djurförsöksetiska nämndernas sammansättning. Det förutsattes dock vid utskottsbehandlingen att i nämnderna skulle ingå representanter för såväl forskare som lekmän. Beslutet innebar däremot inte något fastställande av hur stor representationen för djurskydds rörelsen skulle vara. Närmare föreskrifter i ämnet har sedermera utfärdats av regeringen i förordningen (1979:286) om användning av djur för vetenskapligt ändamål. Enligt 5 § skall i varje nämnd ingå lika många lekmän, forskare och representanter för personal som handhar försöksdjur. Bland lekmännen skall ingå representanter för djurskyddsorganisationer. Antalet ledamöter bestäms av lantbruksstyrelsen. Ledamöterna utses av lantbruksstyrelsen för högst tre år i sänder.

Utskottet har i ärendet låtit genomföra viss utredning angående de etiska nämndernas aktuella sammansättning och hittillsvarande verksamhet m. m. Av denna framgår bl. a. att företrädarna för de ideella djurskyddsorganisationerna är väl representerade i nämnderna och t. o. m., med något undantag, i klar majoritet bland nämndernas lekmannarepresentanter (se bifogade sammanställning). Utskottet finner därför inte fog för den i motionen 942 framförda uppfattningen att representationen för djurskydds rörelsen blivit minimal. I övrigt vill utskottet framhålla att det f. n. torde vara för tidigt att göra någon mera övergripande bedömning i vad mån lekmannainflytandet i nämnderna kommit att utövas på ett sätt som motsvarar riksdagens intentioner. I sammanhanget bör påpekas att det ankommer på centrala försöksdjursnämnden att fortlöpande följa bedömningarna i de etiska nämnderna, en uppgift som självfallet omfattar bl. a. frågor om lekmannainflytandet. Enligt vad utskottet erfarit har centrala försöksdjursnämnden påbörjat en utvärdering av de regionala nämndernas

verksamhet. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionen 942.

Användningen av försöksdjur inom kosmetikaindustrin, vilken berörs i motionen 1378, är en verksamhet som blivit utsatt för särskilt stark kritik. Utskottet kan i viss mån instämma i denna kritik. Det bör dock framhållas att kosmetiska och hygieniska preparat är svårdefinierade begrepp, som också med en restriktiv tolkning torde omfatta åtskilliga nödvändighetsvaror. Ett generellt förbud av det slag motionären föreslår torde bl. a. få konsekvenser också för framställningsmetoder som förestavas av rent medicinska avvägningar. Ett exempel på detta är allergitestet av olika produkter. Enligt vad utskottet erfarit förekommer djurförsök av åsyftat slag endast i mycket begränsad omfattning i vårt land. Den helt övervägande delen av verksamheten i fråga äger rum i andra länder. Det synes därför enligt utskottets mening mest naturligt att hithörande frågor aktualiseras i de internationella djurskyddssammanhang där svenska myndigheter och intresseorganisationer är representerade. Mot bl. a. nu angivna bakgrund avstyrker utskottet motionen 1378.

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen avslår motionen 1979/80:246,
2. att riksdagen avslår motionen 1979/80:550,
3. att riksdagen avslår motionen 1979/80:552,
4. att riksdagen avslår motionen 1979/80:942,
5. att riksdagen avslår motionen 1979/80:1378.

Stockholm den 14 oktober 1980

På jordbruksutskottets vägnar

EINAR LARSSON

Närvarande: Einar Larsson (c), Svante Lundqvist (s), Arne Andersson i Ljung (m), Maj Britt Theorin (s), Börje Stensson (fp), Grethe Lundblad (s), Filip Johansson (c), Åke Wictorsson (s), Sven-Eric Lorentzon (m), Gunnar Olsson (s), Märta Fredrikson (c), Håkan Strömberg (s), Esse Petersson (fp), Ingvar Eriksson (m) och Jan Fransson (s).

*Bilaga***De djurförsöksetiska nämndernas sammansättning**

	<i>Forskare</i>	<i>Försöksdjurs- personal</i>	<i>Lekmän</i>	
Stockholm	14	14	14, varav 9	representanter för djurskyddsorganisation*
Uppsala	15	15	15, varav 7	representanter för djurskyddsorganisation
Linköping	6	6	6, samtliga	representanter för djurskyddsorganisation
Lund/Malmö	11	11	11, varav 5	representanter för djurskyddsorganisation
Göteborg	12	12	12, varav 8	representanter för djurskyddsorganisation
Umeå	9	9	9, varav 5	representanter för djurskyddsorganisation

* Härmed avses att vederbörande är föreslagen av någon ideell djurskyddsorganisation, såsom Sveriges djurskyddsföreningars riksförbund, Nordiska samfundet mot plågsamma djurförsök eller Djurens vänner.

